Canon de rugăciune la praznicul Înălţării Sfintei Cruci

(14 septembrie)

Înălţarea Sfintei Cruci (14 septembrie):

https://www.academia.edu/42609869/%C3%8En%C4%83l%C5%A3area_Sfintei_Cruci_14_septembrie_

https://archive.org/details/inaltarea-sfintei-cruci-14-septembrie

***

Materiale despre Sfânta cruce:

https://independent.academia.edu/emystea/Sf-Cruce

https://archive.org/details/@steaemy?query=Sf%C3%A2nta+cruce

***

Tropar la praznicul Înălţării Sfintei Cruci, glasul 1: Mântuieşte, Doamne poporul Tău şi binecuvântează moştenirea Ta, biruinţă bine credincioşilor creştini asupra celui potrivnic dăruieşte şi cu Crucea Ta păzeşte pe poporul Tău.

facere a lui chir Cozma

Cântarea 1

Irmos: Cruce însemnând Moise, de-a dreptul cu toiagul Marea Roşie a despărţit-o pentru Israel, cel ce pedestru a trecut-o; iar de-a curmeziş lovind marea, a împreunat-o împotriva carelor lui Faraon, deasupra scriind nebiruită armă, pentru aceea, să-I cântăm lui Hristos, Dumnezeului nostru, că S-a prea mărit.

Stih: ***Crucii Tale ne închinăm, Stăpâne şi Sfântă Învierea Ta o lăudăm şi o slăvim.***

Chipul prea curatei patimi, întru sine mai înainte l-a arătat Moise, în mijlocul preoţilor stând. Şi ca o cruce închipuindu-se cu întinderea mâinilor, a biruit puterea lui Amalec cel atotpierzător, pentru aceasta, să cântăm lui Hristos, Dumnezeului nostru, că S-a prea mărit.

Stih: ***Crucii Tale ne închinăm, Stăpâne şi Sfântă Învierea Ta o lăudăm şi o slăvim.***

Pus-a Moise pe stâlp doctorie împotriva muşcării celei stricătoare şi înveninată şi cu lemnul cel în chipul Crucii, pe şarpele ce se târa pe pământ l-a legat, vătămarea cea potrivnică într-însul biruind, pentru aceasta, să cântăm lui Hristos, Dumnezeului nostru, că S-a prea mărit.

Stih: ***Crucii Tale ne închinăm, Stăpâne şi Sfântă Învierea Ta o lăudăm şi o slăvim.***

Arătat-a cerul biruinţa Crucii creştinului şi de Dumnezeu înţelepţitului împărat şi înverşunarea vrăjmaşilor celor pizmăreţi, într-însa s-a surpat, înşelăciunea a pierit şi credinţa cea dumnezeiască la marginile pământului s-a răspândit, pentru aceasta, să cântăm lui Hristos, Dumnezeului nostru, că S-a prea mărit.

Catavasie: Cruce însemnând Moise, de-a dreptul cu toiagul Marea Roşie a despărţit-o lui Israel, cel ce pedestru a trecut-o, iar de-a curmeziş lovind marea, a împreunat-o împotriva carelor lui Faraon, deasupra scriind nebiruita armă, pentru aceea să-I cântăm lui Hristos, Dumnezeului nostru, că S-a prea mărit.

Cântarea a 3-a

Irmos: Toiagul spre închipuirea Tainei se primeşte, că prin odrăslire a ales preot, iar pentru Biserica cea mai înainte neroditoare, acum a înflorit lemnul Crucii, spre putere şi spre întărire.

Stih: ***Crucii Tale ne închinăm, Stăpâne şi Sfântă Învierea Ta o lăudăm şi o slăvim.***

Fiind lovită piatra cea vârtoasă, a izvorât apă poporului celui neplecat şi împietrit la inimă şi a arătat taina Bisericii celei de Dumnezeu chemate, care are Crucea putere şi întărire.

Stih: ***Crucii Tale ne închinăm, Stăpâne şi Sfântă Învierea Ta o lăudăm şi o slăvim.***

Coasta Ta cea prea curată cu suliţa fiind împunsă, apă şi sânge a izvorât, care înnoiesc Legea şi spală păcatul, căci Crucea este lauda credincioşilor şi puterea şi întărirea drept credincioşilor creştini.

Catavasie: Toiagul spre închipuirea Tainei se primeşte, căci cu odrăslire a ales preot, iar Bisericii, celei mai înainte neroditoare, acum a înflorit lemnul Crucii, spre putere şi spre întărire.

Cântarea a 4-a

Irmos: Auzit-am, Doamne, Taina iconomiei Tale, înţeles-am lucrurile Tale şi am prea mărit Dumnezeirea Ta.

Stih: ***Crucii Tale ne închinăm, Stăpâne şi Sfântă Învierea Ta o lăudăm şi o slăvim.***

Izvoarele cele de fel amare le-a prefăcut cu lemnul Moise în pustie de demult, arătând mai înainte mutarea cea prin Cruce a păgânilor la credinţă.

Stih: ***Crucii Tale ne închinăm, Stăpâne şi Sfântă Învierea Ta o lăudăm şi o slăvim.***

Iordanul ce primise în sânul adâncimii sale securea, a întors-o în sus prin lemn, însemnând prin Cruce şi prin Botez, tăierea înşelăciunii.

Stih: ***Crucii Tale ne închinăm, Stăpâne şi Sfântă Învierea Ta o lăudăm şi o slăvim.***

Cu sfinţenie se îmbulzeşte poporul cel alcătuit de patru părţi, mergând înaintea Crucii, ce închipuieşte cortul mărturiei şi cu starea sa cea cruciş se sfinţeşte, prea mărindu-se.

Stih: ***Crucii Tale ne închinăm, Stăpâne şi Sfântă Învierea Ta o lăudăm şi o slăvim.***

Cu minune fiind întinsă Crucea, au strălucit raze ca soarele şi au spus cerurile: slavă Dumnezeului nostru.

Catavasie: Auzit-am, Doamne, Taina iconomiei Tale, înţeles-am lucrurile Tale; şi am prea mărit Dumnezeirea Ta.

Cântarea a 5-a

Irmos: O, de trei ori fericite lemn, pe care S-a Răstignit Hristos, Împăratul şi Domnul, prin care a căzut cel ce a înşelat cu lemnul, înşelat fiind de Cel ce a fost pironit pe tine cu trupul, pe Dumnezeu, care dă pace sufletelor noastre.

Stih: ***Crucii Tale ne închinăm, Stăpâne şi Sfântă Învierea Ta o lăudăm şi o slăvim.***

De tine Cruce, lemnul cel pururea lăudat, pe care S-a Răstignit Hristos, s-a sfiit sabia care păzea Edenul, învârtindu-se şi înfricoşătorul Heruvim s-a plecat lui Hristos, cel ce a fost pironit pe tine, care dăruieşte pace sufletelor noastre.

Stih: ***Crucii Tale ne închinăm, Stăpâne şi Sfântă Învierea Ta o lăudăm şi o slăvim.***

Puterile celor de dedesubt, cele potrivnice Crucii, se înfricoşează de semnul cel însemnat în văzduh, întru care umblă neamul celor cereşti, iar pământenii îşi pleacă genunchii lui Hristos, celui ce dă pace sufletelor noastre.

Stih: ***Crucii Tale ne închinăm, Stăpâne şi Sfântă Învierea Ta o lăudăm şi o slăvim.***

Cu raze nestricăcioase, arătându-se dumnezeiasca Cruce, neamurilor celor întunecate, care zăceau în rătăcirea înşelăciunii, dumnezeiască Lumină le-a strălucit şi către Hristos, cel ce S-a pironit pe dânsa, le-a povăţuit, Cel ce dăruieşte pace sufletelor noastre.

Catavasie: O, de trei ori fericite lemn, pe care S-a Răstignit Hristos, Împăratul şi Domnul, prin care a căzut cel ce a înşelat cu lemnul, înşelat fiind de Cel ce s-a pironit pe tine cu trupul, pe Dumnezeu, care dă pace sufletelor noastre.

Cântarea a 6-a

Irmos: În pântecele fiarei celei din apă, Iona palmele întinzându-şi în chipul Crucii, mântuitoarea Patimă mai înainte a închipuit-o lămurit, de unde a treia zi ieşind, Învierea cea mai presus de lume a însemnat, a lui Hristos Dumnezeu, cel ce S-a Răstignit cu trupul, iar cu Învierea cea de a treia zi lumea a luminat.

Stih: ***Crucii Tale ne închinăm, Stăpâne şi Sfântă Învierea Ta o lăudăm şi o slăvim.***

Cel de bătrâneţe gârbovit şi de neputinţă slăbănogit, patriarhul Iacov, se îndrepta cu schimbarea mâinilor, arătând lucrarea Crucii celei de viaţă purtătoare, pe care pironit fiind Dumnezeu cu trupul, boala cea de suflet pierzătoare a înşelăciunii a tămăduit-o şi vechimea Scripturii, a Legii celei umbroase, a înnoit-o.

Stih: ***Crucii Tale ne închinăm, Stăpâne şi Sfântă Învierea Ta o lăudăm şi o slăvim.***

Punându-şi palmele dumnezeiescul Israel pe capetele tinerilor cruciş, a arătat semnul cel de viaţă purtător şi părându-i-se lui Iosif că s-a înşelat, socotind mai de cinste poporul Legii celei vechi, nu şi-a schimbat Israel mâinile, ci a strigat: că va întrece poporul lui Hristos cel de curând alcătuit şi cu Crucea îngrădit.

Catavasie: În pântecele fiarei celei din apă, Iona palmele întinzându-şi în chipul Crucii, mântuitoarea Patimă mai înainte a închipuit-o lămurit, de unde a treia zi ieşind, Învierea cea mai presus de lume a însemnat a lui Hristos Dumnezeu, cel ce S-a Răstignit cu Trupul, iar cu Învierea cea de a treia zi lumea a luminat.

Condac, glasul al 4-lea:

Podobie: Cel ce Te-ai înălţat pe Cruce de bunăvoie, poporului Tău celui nou, numit cu numele Tău, îndurările Tale dăruieşte-i, Hristoase Dumnezeule. Veseleşte cu puterea Ta pe bine credincioşii creştini, dăruindu-le lor biruinţă asupra celui potrivnic, având ajutorul Tău armă de pace, nebiruită biruinţă.

Cântarea a 7-a

Irmos: Nebuna poruncă a tiranului celui păgân pe popoare le-a tulburat, suflând cu îngrozire şi cu hulă urâtă împotriva lui Dumnezeu, însă pe cei trei tineri nu i-a înfricoşat mânia cea de fiară, nici focul cel mistuitor; ci, cu duh de rouă aducător, ce împotrivă răsuna, împreună cu focul fiind, cântau: Prea lăudate Dumnezeul părinţilor şi al nostru, bine eşti cuvântat.

Stih: ***Crucii Tale ne închinăm, Stăpâne şi Sfântă Învierea Ta o lăudăm şi o slăvim.***

Din lemn gustând omul cel dintâi, în stricăciune a căzut şi cu izgonirea cea cumplită din viaţă osândindu-se, ca şi cu o boală trupească vătămătoare, toată firea omenească a murdărit-o. Dar, prin lemnul Crucii, câştigându-ne iarăşi tămăduirea, cântăm: Cel ce eşti prea lăudat, Dumnezeul părinţilor şi al nostru, bine eşti cuvântat.

Stih: ***Crucii Tale ne închinăm, Stăpâne şi Sfântă Învierea Ta o lăudăm şi o slăvim.***

Călcat-a porunca lui Dumnezeu neascultarea şi gustarea din pom cea fără de vreme a pricinuit moarte neamului omenesc şi s-a oprit cu pază de atunci Pomul vieţii de a mai împărtăşi viaţa cea prea scumpă de care s-a învrednicit tâlharul cel mulţumitor, prin cumplita moarte a Crucii, strigând: Dumnezeul părinţilor şi al nostru, bine eşti cuvântat.

Stih: ***Crucii Tale ne închinăm, Stăpâne şi Sfântă Învierea Ta o lăudăm şi o slăvim.***

Israel cel ce vedea cele ce aveau să fie, de vârful toiagului său s-a rezemat, când s-a întâmpinat cu Iosif, arătând mai înainte, că întru prea mărita Cruce se va rezema puterea Împărăţiei, căci Crucea este laudă de biruinţă şi lumina celor ce cu credinţă cântă: Cel ce eşti, Dumnezeul părinţilor şi al nostru, bine eşti cuvântat.

Catavasie: Nebuna poruncă a tiranului celui păgân pe popoare le-a tulburat, suflând cu îngrozire şi cu hulă urâtă împotriva lui Dumnezeu, însă pe cei trei tineri nu i-a înfricoşat mânia cea de fiară, nici focul cel mistuitor; ci, cu duh de rouă aducător, ce împotrivă răsuna, împreună cu focul fiind, cântau: Prea lăudate Dumnezeul părinţilor şi al nostru, bine eşti cuvântat.

Cântarea a 8-a

Irmos: Binecuvântaţi tineri cei întocmai cu numărul Treimii, pe făcătorul Dumnezeu Părintele, lăudaţi pe Cuvântul cel ce S-a pogorât şi focul în rouă l-a prefăcut şi prea înălţaţi pe Duhul cel Preasfânt, care dă viaţă tuturor, întru toţi vecii.

Stih: ***Crucii Tale ne închinăm, Stăpâne şi Sfântă Învierea Ta o lăudăm şi o slăvim.***

Înălţându-se lemnul cel stropit cu sângele Cuvântului lui Dumnezeu, cel ce S-a Întrupat, lăudaţi Puterile cereşti chemarea pământenilor şi o prăznuiţi, popoarelor închinaţi-vă cinstitei Crucii lui Hristos, prin care s-a făcut ridicarea lumii în veci.

Stih: ***Crucii Tale ne închinăm, Stăpâne şi Sfântă Învierea Ta o lăudăm şi o slăvim.***

Pământeni, cei ce sunteţi chivernisitori ai darului, cu preoţească cuviinţă înălţaţi cu mâinile Crucea, pe care a stat Hristos Dumnezeu şi suliţa care a străbătut trupul Cuvântului lui Dumnezeu ca, văzând toate neamurile mântuirea lui Dumnezeu, să-L prea mărească în veci.

Stih: ***Crucii Tale ne închinăm, Stăpâne şi Sfântă Învierea Ta o lăudăm şi o slăvim.***

Cei mai înainte aleşi prin dumnezeiasca Pronie, credincioşi împăraţi creştini, veseliţi-vă şi vă lăudaţi cu arma cea purtătoare de biruinţă a Crucii, care de la Dumnezeu vi s-a dăruit că întru aceasta se risipesc în veci neamurile cele potrivnice, care năvălesc cu îndrăznire.

Catavasie:

Stih: Să lăudăm, să binecuvântăm şi să ne închinăm Domnului, cântându-I şi prea înălţându-L pe El întru toţi vecii.

Binecuvântaţi tineri cei întocmai cu numărul Treimii, pe făcătorul Dumnezeu Părintele, lăudaţi pe Cuvântul cel ce S-a pogorât şi focul în rouă l-a prefăcut şi prea înălţaţi pe Duhul cel Preasfânt, care dă viaţă tuturor, întru toţi vecii.

La cântarea a 9-a

Stih: ***Măreşte, suflete al meu, pe prea cinstită Crucea Domnului.***

Irmos: Rai de taină eşti, Născătoare de Dumnezeu, care ai odrăslit nelucrat pe Hristos, întru care lemnul Crucii cel de viaţă purtător pe pământ a fost sădit, pentru aceasta, acum înălţat fiind, închinându-ne lui, pe tine te mărim.

Troparul: Să se bucure toţi copacii dumbrăvii, pentru că li s-a sfinţit firea de la Săditorul lor, Hristos, cel ce a fost Răstignit pe lemn, acela Înălţându-Se acum, ne închinăm Lui şi Îl mărim.

Stih: ***Măreşte, suflete al meu, pe prea cinstită Crucea Domnului.***

Crucea lui Hristos, capul tuturor, s-a înălţat corn sfinţit celor bine credincioşi întru care se sfărâmă toate coarnele viclenilor demoni, pentru aceasta, acum fiind înălţată, închinându-ne ei, pe tine, Născătoare de Dumnezeu, te mărim.

Stih: ***Măreşte, suflete al meu, înălţarea cinstitei şi de viaţă făcătoarei Cruci a Domnului.***

Irmos: Moartea, ce a venit neamului omenesc prin mâncarea din pom, prin Cruce s-a stricat astăzi; pentru că blestemul strămoaşei cel a tot neamul s-a dezlegat prin Odrasla prea curatei Maici a lui Dumnezeu, pe care toate Puterile Cereşti o măresc.

Stih: ***Măreşte, suflete al meu, înălţarea cinstitei şi de viaţă făcătoarei Cruci a Domnului.***

Ne mai lăsând amărăciunea lemnului a fi pierzătoare, desăvârşit prin Cruce ai tămăduit-o, Doamne, pentru aceea şi lemnul ce a prefăcut oarecând amărăciunea apelor mării a închipuit lucrarea Crucii pe care toate Puterile cereşti o măresc.

Stih: ***Măreşte, suflete al meu, înălţarea cinstitei şi de viaţă făcătoarei Cruci a Domnului.***

Pe noi, cei căzuţi pururea prin greşeala strămoşului, astăzi ne-ai ridicat prin Crucea Ta, Doamne şi precum prin neînfrânare se cuprinsese firea omenească de înşelăciune, aşa iarăşi pe toţi ne-a mântuit lumina Crucii Tale, pe care credincioşii o mărim.

Stih: ***Măreşte, suflete al meu, înălţarea cinstitei şi de viaţă făcătoarei Cruci a Domnului.***

Ca să arăţi că prea măritul chip al Crucii Tale, Doamne, se cuvine a fi închinat de toată lumea, cu lumină necuprinsă l-ai închipuit pe cer, înaintea credinciosului împărat armă nebiruită pentru aceea, Puterile Cereşti te măresc.

Catavasie: Rai de taină eşti, Născătoare de Dumnezeu, care ai odrăslit nelucrat pe Hristos, întru care lemnul Crucii cel de viaţă purtător pe pământ a fost sădit, pentru aceasta, acum înălţat fiind, închinându-ne lui, pe tine te mărim.

Sedelna, glasul al 8-lea. **Podobie:** Porunca cea cu taină luând-o întru cunoştinţă, cel fără de trup, în casa lui Iosif degrab a stătut înainte, zicând celei ce nu ştia de nuntă: Cel ce a plecat cu pogorârea cerurile încape, fără schimbare, tot întru tine, pe care şi văzându-L în pântecele Tău, luând chip de rob, mă spăimântez a striga către tine: Bucură-te, Mireasă, pururea Fecioară.

În Rai de demult, lemnul m-a golit prin mâncare, vrăjmaşul pricinuindu-mi omorârea, iar lemnul Crucii, aducând haina vieţii oamenilor, s-a înfipt în pământ şi lumea toată s-a umplut de toată bucuria, pentru aceasta, văzând-o înălţată lui Dumnezeu cu credinţă popoare să strigăm: plină este de slavă Casa Ta.

Sinaxar

Întru această lună, în 14 zile, a toată lumea înălţarea cinstitei de viață făcătoarei Cruci.

Stih: Înălţările cele din gâtlej aduc ție Mântuitorule,
Zidirea văzând înălţându-se Crucea Ta, al lumii Mântuitorule.
A patra spre zece zi lemnul Crucii s-a înălțat,
Şi pe strămoşi din căderea cea prin lemn i-a ridicat.

Constantin cel mare şi întâiul împărat al creştinilor, avea război, precum zic unii din istorici, la Roma, împotriva lui Maxenţie, până a nu lua împărăţia. Iar alţii zic, la apa Dunării asupra Sciţilor. Deci, văzând mulţimea potrivnicilor, că era mai multă decât oastea lui era cuprins de nedumerire şi frică, şi aşa aflându-se el, i s-a arătat într-amiază zi chipul Crucii cu stele pe Cer, şi litere romane împrejurul Crucii care şi acelea erau închipuite cu stele şi ziceau: Întru aceasta biruiește.

Deci făcând numaidecât o Cruce de aur, după chipul celei ce se arătase, şi poruncind să meargă aceasta înaintea oştilor sale, s-a lovit cu vrăjmaşii, de au dat război, şi atât se sporiră, cât cei mai mulţi dintr-aceea au pierit, şi alţii au fugit.

Dintru aceasta gândind întru sine de puterea celui ce s-a răstignit pe dânsa, şi crezând că acesta este singur adevăratul Dumnezeu şi întărindu-se într-însul cu botezul împreună cu maica sa, o trimise la Ierusalim ca să găsească Crucea lui Hristos; pe care o a aflat ascunsă, împreună cu celelalte două cruci, pe care s-au răstignit tâlharii; şi nu numai crucile, ci şi piroanele au aflat.

Deci neştiind împărăteasa, şi mirându-se care să fi fost Crucea Domnului, s-a arătat prin minunea ce a făcut la o femeie văduvă moartă, de care atingându-se Crucea, s-a sculat, nearătând celelalte două cruci ale tâlharilor nici un semn de minune; la care Cruce s-a închinat împărăteasa, şi o a sărutat împreună cu toată suita.

Şi neputând încăpea tot poporul să se închine s-a rugat ca măcar să o vadă. Atuncea s-a suit fericitul Macarie, patriarhul Ierusalimului şi a înălţat deasupra Amvonului, pe cinstita Cruce, şi văzându-o poporul, a început a striga: Doamne miluieşte! Şi de atunci a început a se ţine sărbătoarea înălţării cinstitei Cruci.